

MINUNEA SFÂNTULUI BAUDOLINO

Umberto Eco (n. 1932) este autor de romane, eseuri, tratate academice și cărți pentru copii. Profesor de semiotică la câteva dintre cele mai celebre universități europene și americane, a abordat din această perspectivă aspecte cruciale ale culturii. Este unul dintre cei mai de seamă gânditori contemporani, iar eseurile sale sunt adevărate modele ale genului. Strălucitoarea sa operă romanescă, începută în 1980 cu *Numele trandafirului*, este renumită pentru subtilele ei jocuri de limbaj și pentru abundența simbolurilor și aluziilor culturale. Opere principale în traducere română: *Opera deschisă* (ELU, 1969); *Tratat de semiotică generală* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982); *Numele trandafirului* (Dacia, 1984); *Lector in fabula* (Univers, 1991); *Pendulul lui Foucault* (Pontica, 1991); *Limitele interpretării* (Pontica, 1995); *Insula din ziua de ieri* (Pontica, 1995); *Cinci scrieri morale* (Pontica, 1998; Humanitas, 2005); *Pliculețul Minervei* (Humanitas, 2004, 2011); *Jurnal sumar* (Humanitas, 2004); *Nu sperați că veți scăpa de cărți* (Humanitas, 2010).

UMBERTO ECO

Minunea
Sfântului Baudolino

Traducere din italiană de
SORIN MĂRCULESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Elena Dornescu
DTP: Iuliana Constantinescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

Umberto Eco
Il secondo diario minimo
© RCS Libri S.p.A. – Milan
Bompiani 1992
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ECO, UMBERTO

Minunea Sfântului Baudolino / Umberto Eco; trad.: Sorin Mărculescu. –
București: Humanitas, 2011
ISBN 978-973-50-3107-7
I. Mărculescu, Sorin (trad.)
821.131.1-7=135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
rel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

PREFAȚA AUTORULUI

Între 1959 și 1961, la revista *Il Verri*, eram titularul unei rubrici, „Diario minimo“, care – act de mare curaj din partea lui Luciano Anceschi, într-o perioadă când revistele erau luate foarte în serios – urmărea să adune observații de moravuri, parodii literare, fantezii și felurite năzbâtii, și la care au colaborat Gillo Dorfles, Luciano Erba, Giuseppe Pontiggia, Furio Colombo, Fausto Curi, Andrea Bruno Mosetti, Alfredo Giuliani, Edoardo Sanguineti, Sandro Bajini, Giorgio Mannacio, Giovanni Giudici, Folco Portinari, Attilio Veraldi, Alfeo Bertin, Bruno Munari. Alte piese, tăieturi din ziare, citate excentrice și altele de aceeași speță erau anonime și, după câte îmi amintesc, diverși colaboratori ai revistei mi le transmiteau ca să alimentez rubrica. În calitatea mea de alimentator-șef, publicasem în cadrul ei mai mult decât toți ceilalți, mai întâi mici moralități, apoi, tot mai des, pastişe literare.

Prin 1962, Vittorio Sereni mi-a cerut să-mi adun bucățile respective într-un volum pentru colecția „Il Tornasole“, condusă pe atunci de Mondadori, și, cum rubrica deja dispărută, „Diario minimo“, devenise aproape numele unui gen, am ales chiar titlul acesta pentru cartea care a apărut apoi în 1963. Cu prilejul unei noi ediții din 1975 am eliminat bună parte din moralități (unele dintre ele prea

legate de evenimente depășite) și m-am concentrat asupra genului *pastișă*, adăugând chiar o serie de piese în același spirit.

Iată istoria acelei prime cărți, ea continuă să fie reeditată și azi, știu că la diverse catedre de arhitectură încă se mai predă Paradoxul Porta Ludovica și că într-un departament de filologie clasică a fost creat un seminar de reflecție pentru a vedea dacă specialiștii în Antichitate nu se comportă cu liricii greci așa cum se comportau eschimoșii mei din viitorul mileniu cu un volumaș ferfenițit de cântone de la San Remo. Prietenii mei parizieni de la *Transcultura*, o organizație care aduce antropologi africani și asiatici pentru a studia orașele europene, spun că ideea s-a născut din textul meu „Industrie și reprimare sexuală într-o societate din Valea Padului“, unde antropologi malaezi îi studiau pe primitivii din Milano cu rafinate instrumente fenomenologice. Ca să nu mai vorbesc de „Fenomenologia lui Mike Bongiorno“, citată chiar și de cei care nu l-au citit, până acolo încât mi s-a întâmplat să o văd caracterizată drept „o carte despre...“, deși e vorba doar de șase pagini micuțe.

Dincolo însă de soarta acelei cărțițele, înclinația mea de a încerca alte jurnale minime nu se epuizase, doar că se iveau sub forme diferite sau rămâneau în manuscris printr-un sertar după ce le supusesem aprecierii prietenilor, nu rareori coautori sau cel puțin inspiratori. Dimpotrivă, dacă în prezentarea primei culegeri căutam aproape să mă scuz, ca și cum angajarea pe cărările parodiei ar fi fost oarecum neserioasă, ulterior am procedat cu o siguranță plină de virtuozitate, încredințat că era vorba nu doar de un lucru legitim, ci de o datorie sacră.

Au trecut aproape treizeci de ani, sertarele erau pline până la refuz de jurnale minime abandonate, eram întreb

ce se alesese de unele texte care se transmiseseră prin memoria orală, așa că iată de ce public azi *Il secondo diario minimo**, la fel de convins de ceea ce scriam în prefața celui dintâi: „Căci asta îi este scris parodiei: nu trebuie să se teamă niciodată de exagerare. Dacă își atinge ținta, nu face decât să prefigureze ceea ce alții vor face apoi fără a mai râde – și fără a roși – cu o seriozitate fermă și bărbătească.“ Dar despre asta voi vorbi în introducerea la prima secțiune. Adaug doar că nu toate scrierile adunate aici au ton parodic. Am inclus și *divertissements* în stare pură, lipsite de intenție critică și moralizatoare. Nu simt însă nevoia de justificări ideologice, îmi e de ajuns deviza palazzeschiană „lăsați-mă să amuz“.

Cu privire la lipsa mulțumirilor de la finele acestei introduceri, a se vedea bucata despre felul cum se scrie o introducere.

Milano, 5 ianuarie 1992

* Sumarul ediției românești reprezintă o selecție din volumul original. (*N. ed.*)

Cum am intrat în loja PP2

Domnule director, lipsesc temporar, fiind plecat pentru afaceri în Țara de Foc (mă veți scuza că nu anexez și adresa), dar aș vrea să fac auzită vocea unui frate onest, fidel și leal, într-un moment ca acesta, când atâția neagă în chip josnic propria comunitate de sentimente și intenții cu un om vrednic de cea mai înaltă considerație.

Vă voi spune de la bun început că acum mulți ani, când am putut dispune de o avere solidă, de un uzufruct al abației Santa Veneranda din Capocotta (mă costă destul de scump), de un post de secretar provincial al unui partid din majoritatea parlamentară, de câteva legitimații VIP la cele mai mari companii aeriene, de o înscriere la un club de atletism cu saună inclusă, am început să resimt, nu zic ambiția puterii, ci necesitatea unui raport onest și leal de asistență mutuală cu alte persoane cu poziții similare. Există oameni care, doar ca să nu rămână singuri, se înscriu în cluburi de șah sau la amicii muzicii, iar pe de altă parte cum ai putea să te întâlnești cu tinere fete?

Din acest motiv am primit cu mare bunăvoință un bilet trimis mie de către Marele Maestru al Lojei PP2. „Da, da, señor“, spunea scrisoarea, „tocmai am aflat că usted este un gupo de mare rigor moral și poder economic“ etc. etc.,

și sfârșea cu „al dumneavoastră predevotat Mare Maestru Gellio Lici zis El Gringo“.

Vă mărturisesc că am fost frapat de tonul serios, măsurat, distins al abordării și m-am dus la o primă convorbire cu Marele Maestru. De la început (pentru că nu sunt omul care să se arunce în plină beznă) l-am întrebat numai decît care sunt scopurile asociației. Gellio Lici a fost explicit: „Binele umanității, nu va trebui să faceți altceva decît să-l iubiți pe aproapele ca pe dumneavoastră înșivă și, firește, să iubiți cu atît mai mult pe oricine vă este și mai aproape.“ Am căzut de acord că nu putem să nu ne spunem creștini. „Tocmai“, a zis Lici, „Cristos a fost primul mason.“ L-am întrebat cu naivitate dacă nu fusese primul socialist, dar Gellio Lici m-a poftit să nuanțez. „Cristos“, a zis el, „se naște în Marele Orient, este numit Maestru, trăiește treizeci și trei de ani și veți fi de acord că și supremul său sacrificiu ține pe de-a-ntregul de echer și de compas.“ „Atunci e suficient să facem binele?“ am întrebat. „Da“, a răspuns Gellio Lici, „dar pe ascuns. Nu poate fi vorba să dați de pomană cerșetorilor sau să le ajutați pe bătrîne să treacă strada. În caz contrar, toți vor vedea că sunteți mason și o să se aleagă praful de loja secretă.“ „Păi atunci (m-am hazardat eu) pun ceva bani într-un plic și trimit totul fără expeditor la Crucea Roșie.“ „Perfect“, a zis Licio. „Dar dacă mă gândesc bine, dați-mi mie totul, mă ocup eu.“ „Cât?“ am întrebat. „O sută de mii de lire?“ „Să zicem o sută de miliarde.“ Mi-a prevenit perplexitatea cu un gest: „Firește, nu sunt toți de aruncat. Să zicem că vă aflați, știu eu, în Elveția, v-ați pierdut cardul, și șaptezeci, optzeci de miliarde vă servesc ca să cumpărați un ziar...“ „Costă atît de mult în Elveția?“ Licio a surâs fin: „Nu voiam să spun un exemplar...“

Ca să-i demonstrez bunăvoința mea, am aruncat într-o cutie cele câteva lingouri pe care le aveam din întâmplare în buzunar: „Dar nu e riscant cu... transferul?“ Gellio Lici m-a liniștit. „Firește, apelăm la un frate din loja acoperită, dar deghizat în mason descoperit, dintre cei care pot circula liber cu glugă. Ați înțeles ideea? Cine stă să se uite sub glugă la un frate?“ „Dar finanțele?“ m-am hazardat eu. „Nu vă preocupați, am eu grijă... în general.“ Mi-a dat fișele de înscriere, conturile curente pentru vărsăminte, cerându-mi și două fotografii format carte de identitate și o situație a familiei: „Știți“, a zis el, „pentru corectitudinea evidențelor. În cincisprezece exemplare.“ L-am întrebat dacă nu era imprudent să reproducă atâtea evidențe secrete. „Nu vă faceți griji“, zise el. „Le încredințăm în parte unor confrăți mai presus de orice bănuială. Și pe celelalte le dau unor persoane care nu sunt de-ai noștri, dar care nu pun întrebări și mai ales nu vorbesc: doi băieți, Peci și Sandalo, unul care are un mic apartament pe strada Gradoli, un ziarist, Pecorelli, și un turc care călătorește mult, nu face acțiuni necugetate, nu se ține de scandaluri și nu se lasă prins. Credeți-mă, știu să-mi aleg ascunzătorile: cu ani în urmă depozitasem listele cele mai confidentiale în mâinile unor confrăți la Watergate.“

Treaba era convingătoare, dar într-o societate secretă intri ca să te afli în contact cu persoane care țin în mâini pârgھیile puterii. Am întrebat dacă pot vedea lista. „Nimic mai lesne (a zis Gellio Licio), listă secretă, dar la lumina zilei, ca să zic așa. Uitați-vă, un magistrat, un ministru, nu dați importanță acestora care figurează ca defuncți, Nostradamus, Bagonghi, amiralul Persano, în realitate o facem ca să derutăm, sunt în Argentina. Și ia mai vedeți: Adriano De Zan, știți ăla cu ciclismul, Moira Orfei, Jacovitti... N-au solicitat încă

înscrierea, dar le stau pe cap.“ „Sunt importanți?“ „Enorm, controlează sectoarele cruciale ale opiniei publice. De îndată ce vom da lovitura de stat, vom dispune de primul canal independent.“ Am făcut observația că de la mine de-acasă nu se prinde, este pesemne total acoperit de purici. „Tocmai (a zis el), va fi o rețea absolut secretă, acoperită.“ Am pus câteva întrebări prudente despre ajutorul mutual. Mi-a cerut ca în cazul că cineva mi-a făcut neazuri, să-l trec pe fișe. „Portarul nu mă salută, o fi din cauza bacșișului.“ „Am eu grijă. Eventual, dacă vedeți bărbați în salopetă pe scări, evitați câteva zile să luați liftul.“ „Iertați-mi întrebarea (am făcut eu), dar nu-l aveți și pe sărmanul Noschese?“ „S-a aranjat, vom încerca acum cu Leopoldo Mastelloni și Amanda Lear.“

„Și cu lovitura de stat“, am întrebat, „sunt ceva speranțe?“ Zâmbi malițios și se bătu cu mâna în piept: „Ia uitați-vă, am deja aici lista completă a miniștrilor. Nu neapărat numai de-ai noștri, dar numai tehnicieni absolut integri. Sindona la finanțe, Spagnuolo la justiție, Giannettini la apărare, Gervaso la instrucțiunea publică, onorabilul Casini la sănătate. Nu duc lipsă de idei, știți? Aveam de gând să-l contactez pe Beppe Grillo pentru externe, ați văzut emisiunile din America?“

I-am spus cu toată sinceritatea că mă uimea jurământul. Și dacă pe urmă era tardiv? Gellio Lici deveni grav, un fulger sinistru îi sclipi în ochii duri ca oțelul călit: „În caz de trădare... vă va chinui propria dumneavoastră conștiință. Pedepsă psihomatică: mai întâi brânca, apoi herpesul zoster, pe urmă soția vă va cere să-i cumpărați un set de valize Vuitton, în fine vă veți zăpăci și vă veți pune un tricou Lacoste pe sub smoching... Și dacă tot nu e de ajuns, vor interveni confrății: veți fi condus la Rimini ca să vizitați Italia în miniatură...“

Cuprins

<i>Prefața autorului</i>	5
Cum am intrat în Loja PP2	9
Corecturi editoriale	15
Conversație în Babilonia.	18
Cum să faci pe indianul	21
Cum să prezinți un catalog de artă	25
Cum se organizează o bibliotecă publică.	34
Cum să petreci vacanțe inteligente	37
Cum să înlocuiești un permis de conducere furat.	40
Cum să urmezi instrucțiunile	49
Cum să evităm bolile contagioase.	52
Cum să călătorești cu un somon.	56
Cum să faci un inventar	59
Cum să cumperi gadgeturi	62
Cum să devii cavaler de Malta	73
Cum să mănânci în avion.	76
Cum să vorbim despre animale.	79
Cum să scrii o introducere	82
Cum să apari la televizor	85
Cum să folosim cafetiera blestemată.	90
Cum să ne chivernisim timpul	93
Cum să ne comportăm cu taximetristul	96
Cum să dezminți o dezmințire	99

Cum să arunci la coș telegramele	102
Cum începe, cum sfârșește	105
Cum să nu știi cât e ceasul	108
Cum să treci prin vamă	111
Cum să nu folosești faxul	114
Cum să reacționezi la figurile cunoscute	117
Cum să recunoaștem un film porno	120
Cum să mănânci înghețată	123
Cum să nu spunem „exact“	126
Cum să te păzești de văduve	128
Cum să nu vorbim despre fotbal	131
Cum să justifici o bibliotecă privată	134
Cum să nu folosești telefonul mobil	137
Cum să călătorești în trenurile americane	140
Cum să-ți alegi o meserie bănoasă	143
Cum să punem punctele de suspensie	146
Despre imposibilitatea de a realiza o hartă a imperiului la scara 1:1	149
Continuări	159
Minunea Sfântului Baudolino	163